

v šolskem oziru, ampak tudi v političnem pogledu za zastopnika nemškega učiteljstva na Kranjskem in Primorskem. Dokaz temu je, da je nastopil kot ustanovnik nemškega učiteljskega društva za Kranjsko in Primorsko in kot odličen govornik v političnem nemškem društvu. Kot c. kr. učitelj ne bi bil tega storil, ako bi ne vedel, da se s tem na merodajnem mestu ne zameri, marveč da je nasprotno s tem njegovim predstojnikom še ustrezno. Saj je gotovo čul iz ust nemških šolnikov v Ljubljani, ki delujejo že veliko let za okrepitev nemštva na Kranjskem, opravičeno baharijo: »Na višjem mestu je itak znano to naše delovanje v prid nemštva«. (Besede znanega profesorja na ljubljanski realki). Nemškemu šolniku Peerzu pa še ni treba bilo hoditi po nauke na realko; ker ima gotovo še vseh 30 in več letnikov »Laibacher Schulzeitunge« pri rokah. Pogledal je samo na imena urednikov in sotrudnikov tega lista iz prejšnjih let in našel, da so ta list urejali in podpirali vedno le sami c. kr. vadniški učitelji, c. kr. glavni učitelji, c. kr. profesorji gimnazije in realke, c. kr. ravnatelj, c. kr. okrajni in c. kr. deželni šolski nadzorniki, ki so vsi večkrat posegali tudi v javno nemško politiko in tudi v listu večkrat krepko udarjali na nemško politično struno.

Za to svoje uspešno delovanje pa niso bili nikdar ustrašeni, marveč nasprotno — celo odlikovani. Najmanjše odlikovanje je bilo mesto okrajnega šolskega nadzornika, bodisi za nemške ali pa tudi za slovenske šole. Večkrat so pa dosegli taki uredniki ali sotrudniki, »Laib. Schulz.« službo vadniškega ali celo glavnega učitelja, in če so to mesto že prej imeli, so hrepeneli po službi ravnateljski, ki so jo že prej podelili nekaterim sotrudnikom »Laib. Schulzeit.«, dočim so enemu teh kandidatov za ravnateljsko mesto naklonili celo službo deželnega šolskega nadzornika v sosedni deželi. —

Zakaj pripovedujemo to?

Ker so s slovenskimi učitelji, ki so nastopili na enak način za prosep slovenskega šolstva, nasprotno ravnali: na mesto odlikovanja so na stara leta doživeli vse polno ustraševanj. — Nimamo tu več v mislih samo uradno upokoje-nega ravnatelja L. Domislili smo se še dveh tovarišev na Dolenjskem, pri katerih je ustraševanje in zapostavljenost na dnevnem redu. Tudi ta dva javno nastopata in se oglašata osobito s svojima peresoma in se odlikujeta tudi sicer s svojim delovanjem. Toda to, kar s tem privatnim delovanjem koristita domovini slovenski, ne upošteva nihče njihju predstojnikov. Ali kaj to? To delovanje izven šole zbuja pri njih še sum, da utegneta zanemarjati šolo, ker opravljata še druge posle. Nadzornik poudarja: »Jedes Amt erfordert einen ganzen Mann«. On torej želi, da bi imel učitelj le šolski posel, ne vidi pa pri sebi, da ima sam poleg profesorskega posla še inšpektorat, uredništvo lastnega lista in še kakih pet drugih postranskih poslov. Bruna v lastnem očesu ne vidi, pa išče pezdinje v očeh podložnega mu šolnika, slovenskega mladinskega pisatelja, pesnika, novelista, zadrugarja, glasbenika. Zaradi teh lastnosti išče v uradnem poslovanju takega slovenskega šolnika — mušice in iz mušice je potom disciplinarne preiskave ustvarjen kmalu slon. Referent v c. kr. deželnem šolskem svetu — mož trdi, neizprosen — ki pa ni čital Jurčiča, mož, ki napenja mehke strune le pri nemških šolnikih, takoj verjame, da je muha — slon — in po učitelju je: Uradno ali službeno ali kazensko ga prestavijo ali pa mu odrečejo pravico do večje plače, do starostne doklade i t. d. In Bog ve, kaj ga še čaka.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca velikega travna 1905 K 82.123.73.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Zmedeno pravno postopanje v šolskih zadevah.

Odlok ministrstva za notranje zadeve z dne 1. novembra l. 1903, št. 11153, nalaga vsem deželnim predsednikom (namestnikom), da vse administrativne (politične, šolske, davčne) gosposke pravilno, pravično in zakonito postopajo, kadar razsojajo. Odlok jim nalaga, da vsako stranko pred razsodbo zaslišijo, da vsako razsodbo podpro z razlogi in stranki dovoljujejo vpogled v akte ter da vsa vabila in priobčila izročajo pravnemu zastopniku, ako ga stranka ima. Kadar so obravnave, se mora dati stranki prilika, da v izdatni meri pove svoje mnenje. Pri razsodbah v pravnih rečeh je treba povedati razloge. Ako se razsodba ni motivirala, je bilo to pomanjkljivo postopanje, zlasti ako se stranka zaradi tega ni mogla pravno braniti. Ministrski ukaz z dne 27. oktobra 1859 govori isto, poudarja ničnost razsodbe, ako se v nji niso navedli: pravna sredstva, inštanca za pravna sredstva in obrok za pritožbo.

Ti ministrski ukazi nalagajo torej administrativnim gosposkam dolžnost, da v pravnih zadevah postopajo tako pravično kakor sodnijske gosposke.

Vkljub temu vidimo v pravnem oziru toliko zmedenosti, da je groza. Naj navedemo nekaj slučajev! Kvinkvenije ima na Kranjskem pravico dovoljevati c. kr. okrajni šolski svet. Ako se učitelju v plenarni seji te korporacije dovoli kvinkvenija in ako tega sklepa predsednik ne sistira, je ta sklep pravno veljaven. Novcev mu ne more nakazati okr. šolski svet, ker ne razpolaga z deželnim šolskim fondom, marveč c. kr. dež. šol. svet. Zato se ta naprosi, da učitelju nakaže kvinkvenijo. To priliko pa porabi c. kr. dež. šol. svet, da preiskuje akt, preden napiše nakaznico. Ako pa zdaj ta vidi kaj napačnega na učitelju, mu odreče kvinkvenijo, kar je nezakonito, kakor sta ministrstvo in upravno sodišče že večkrat brez uspeha poučila deželni šolski svet.

Meni se sicer s strani te korporacije v tej zadevi niso godile take krivice, toda v drugih zadevah sem pa občutil njeno zmedenost v pravnih zadevah.

Komaj sem bil pred 27 leti nastopil vodstvo meščanske šole na Krškem, sem trdil, da je ta učilnica po zakonu podložna tudi krajnemu šolskemu svetu, in torej ne direktno, s preziranjem tega, okrajnemu šolskemu svetu.

C. kr. okrajni šolski svet (predsednik Schönwetter) je temu pritrdil. Čez nekaj let se je zopet to vprašanje sprožilo in zopet je ta korporacija (predsednik Weiglein) temu pritrdila. Čez nekoliko časa pa trdi ista korporacija pod predsednikom Schönbergerjem, da meščanska šola ni podložna krajnemu šolskemu svetu, in temu mnenju se je pridružil

tudi c. kr. dež. šol. svet, ki mi je dal ostro posvarilo, ker sem zaradi svojih nazorov in prejšnjih razsodb okr. šol. sveta dobival dopust od krajnega šol. sveta, ki je tudi dobil svoje. Naposled sta pa vendar ministrstvo in upravno sodišče razsodila, da je meščanska šola podložna krajnemu šol. svetu.

Kako bo ena ali druga teh inštanca razsodila v zadevi mojega uradnega upokojenja, hočem poročati o svojem času. Tudi tu je slučaj izrednega pravnega postopanja. Zahtevalo se je od mene, naj sam prosim penzije. To je pač zmeden pravni pojem; ukazati, da se prosi. Sicer pa dotični § 57., na katerega se sklicuje umirovljenje, ki ni nič motivirano in proti kateremu se niti obrok za pritožbo ne dovoljuje, zahteva, da bi se moral dotični prosilec za penzijo izkazati z neomadeževanim službovanjem. Faktično je to že bilo, zakaj vsi ukori in posvarila so izgubili pravno veljavo; toda pri tem namigavanju za prošnjo dotični niso mislili, da je moje službovanje neomadeževano. Več §§ učnega in šolskega reda so bili pripravljene navesti, da se po njihovem mnenju nisem ravnal po njih.

Enkrat so zaropotali s § 24. Uporen učenec ni bil telesno kaznovan. Dobil je kazen, ki ga ja osramotila, kakor je zaslužil. Toda v dotičnem paragrafu, ki navaja jako pičlo število ustrahovanj, niso našli te kazni ne med dovoljenimi pa tudi ne pred prepovedanimi. Vkljub temu »wurde mir ausgestellt.« Drugič smo zaropotali s § 33. (Kako zna sedanji deželni šolski svet razlagati § 27, o tem je bila v državnem zboru vložena interpelacija. Uredn.) Ta § 33. pove, katere uradne spise mora imeti šolski voditelj. Vložnega zapisnika ne navaja; toda imam ga že 27 let in vse vloge ekshibirane. Neka vloga je bila sicer shranjena in doma, a ni bila ekshibirana. Nasledek — ukor. — V § 62. se glasi stavek: »Stanovita učna metoda se ne ukazuje nobenemu predmetu ljudske šole.« Vkljub temu se dandanes nadzorniki, kadar dobe že vse drugo v redu, pritožujejo nad metodami. In tako se je pripetilo tudi meni. Šola je bila vobče pohvaljena, jako pohvaljena, le ravnateljeva metoda je bila slaba. Kakor se izgubi pri damah z nemodnimi modami kredit, tako pride človek pri nadzornikih z dozdevno slabimi metodami ob veljavo. Če je pa to zakonito, za to se ne brigajo. Pravna zmedenost!

I. L.

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih, stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

XXXI.

Vprašanje: Ali morejo šolska vodstva prisiliti, da morajo prej ko četrť ure pred poukom odpreti šolske sobe? Kaj je ukreniti voditeljem, ako nanj pritiskajo ne le stranke, temveč tudi krajni šolski svet, zahtevajoč, da stopijo učenci v zimskem času takoj po dohodu v učno sobo?

Postopal sem tako: Šolska veža je bila vedno in vsak čas dostopna učencem. Točno četrť ure pred poukom sem odprl učne sobe. Ob hudem mrazu sem po okoliščinah odpiral tudi učne sobe pred tričetrť, oziraje se na oddaljene učence.

Kakor Vam znano, so nekega tovariša med drugim denuncirali v časopisu, zakaj da je pustil učence zunaj zmrzovati. Pobrli so ljudje hitro to priliko za napad na učiteljstvo. Posledice sem skušal tudi jaz, ko me je župan ovadil — prav uradno — da je »šolčko voctvo velek uržeh,

de se otroci prehlade, ker jih ne pusti v sobo.« V tem obrekovalnem dopisu se mi je kar posredno očitala smrt dveh učencev. Seveda je, pozvan pred sodnijo, dal izjavo, da je bilo vse neutemeljeno in neresnično.

Moje mnenje je sledeče:

1. § 30. učnega reda govori jasno, da nam je nastopiti službo četrť ure pred pričetkom pouka. Ker otroci ne smejo biti brez nadzorstva, tudi v šolo ne morejo prej.

2. Vsak uradnik, da, celo delavec ve natančno čas začetka službe, le učitelj tega ne bo vedel nikdar. Kadar pride kak učenec do šole, nastopi učitelj službo. Gorje učitelju, ako je šel po kakem opravku, ali pa če ni opazil učenca. Z gotovostjo trdim, da se bo s tem odprlo široko polje denunciranja, ki bo bujno cvetelo.

3. Ker šolski vodja ne ve, kdaj pridejo učenci v šolo, mu je nemogoče skrbeti, da se šola izkuri ob istem času. Treba bo vsakemu vodji sv. Duha.

4. Vsak vodja ima med zanikrnimi starši nasprotnikov, ki bodo s svojimi otroci šikanirali učitelja. Nasprotno pa bodo leni otroci hiteli v šolo, da se odtegnejo domačemu delu. —

5. Starši so tudi dolžni o pravem času pošiljati otroke v šolo.

Taki, ki jih puste prezgodaj od doma, so malovredni. Tudi uro oddaljeni otroci lahko zadenejo čas od tričetrť do ure.

6. Učenci se naj navadijo na red že v mladosti.

7. V adventu in postu, t. j. v mrazu, hodijo učenci ob 7. uri k maši. Tam se seveda ne prehlade. Ob pol osmih so že tukaj; učitelj, prevzemi jih!

8. Vedni prepiri nastanejo med šolskim vodjo in strankami, kdaj je mraz, kdaj ne. Z datumom se zima in mraz ne določita, prideta ob različnem času.

9. Po § 30. šolski vodja nima pravice siliti podrejenega osebja do službe prej, nego določa zakon. Tedaj naj opravlja službo sam za vse razrede.

10. »Zaveza« naj naprosi dež. šol. svet, da precizira svoje stališče, ker bo s tem isti preprečil šolskim vodjam mnogo mučnih ovadb, ljudem pa zamašil vir teh ovadb.

Nadučitelj.

Odgovor: Vi potrebujete jako malo razjasnila, ker ste že sami dobro pogodili in že sami več storili, kakor zahteva zakon, oziroma kako veleva navedeni paragraf, ki niti toliko ne terja, kakor ste vi storili. Vaša šola ni enorazrednica, sicer bi se vi ne podpisovali za nadučitelja. Dotični § 30. pa govori v prvi vrsti le o enorazrednicah, na katerih je učitelj dolžan, da pride četrť ure pred poukom zaradi potrebnega nadzorstva v šolsko sobo. Kako se pa to nadzorstvo vrši na večrazrednicah, n. pr. na dvorazrednici, kakršna je menda vaša, to določi domača učiteljska skupščina. Le potolaženi bodite; kaj provzroča bolezn, tega ne ve ne vaš župan in ne vedo drugi ljudje, ki so bolj učeni od njega. Da bi vi odpirali šolske sobe, kadar vam ukaže krajni šol. svet, tega nikar ne storite, ker on nima te pravice. Vendar pa po svoji previdnosti v izjemnih slučajih (nenadne vremenske nezgode itd.) lahko otvorite učne sobe tudi pred tričetrť. Da bi se pa v take nadrobne razprave in natančna določila v tej zadevi vtikal c. kr. dež. šolski svet, tega ni pričakovati in tudi potrebno ni. Sicer pa kažejo vaša izvajanja o lepem pedagoškem taktu vaše osebe.

Dohtar Stojan.